

talaia-senders

11 de juny de 1995

A.E.TALAIA-secció de senders

pàgina núm. 1

CICLE DE L'ANOIA AL BAIX CINCA

17ª etapa : MAIALS - MEQUINENSA

<u>PROGRAMA</u>	<u>horari previst</u>
Sortida de Vilanova	5,30
Maials. Esmorzar	8,00
Inici d'etapa	8,30
Tombes ibèriques. Reagrupament	10,49 11,04
Collada del Montmaneu. Reagrupament	12,11 12,26
Casota metàl·lica. Reagrupament	13,55 14,10
Mequinensa. Dinar	14,52
Sortida cap a Vilanova	17,00
Vilanova i la Geltrú	19,30

Notes:

- Pel camí no trobarem aigua, cal proveir-se a Maials, ja que la bassa del Gran Dimoni no mereix gaire confiança.

- A Mequinensa trobarem bars i restaurants, quasi tots al llarg de la carretera.

- Si us plau, sigueu puntuals, respecte els reagrupaments i vigileu que hi sigui tothom.

índex

1 . portada

2 . pròleg i perfil

3 . topoguia

8 . la comarca

9. els pobles

12. plànol

pròleg i perfil

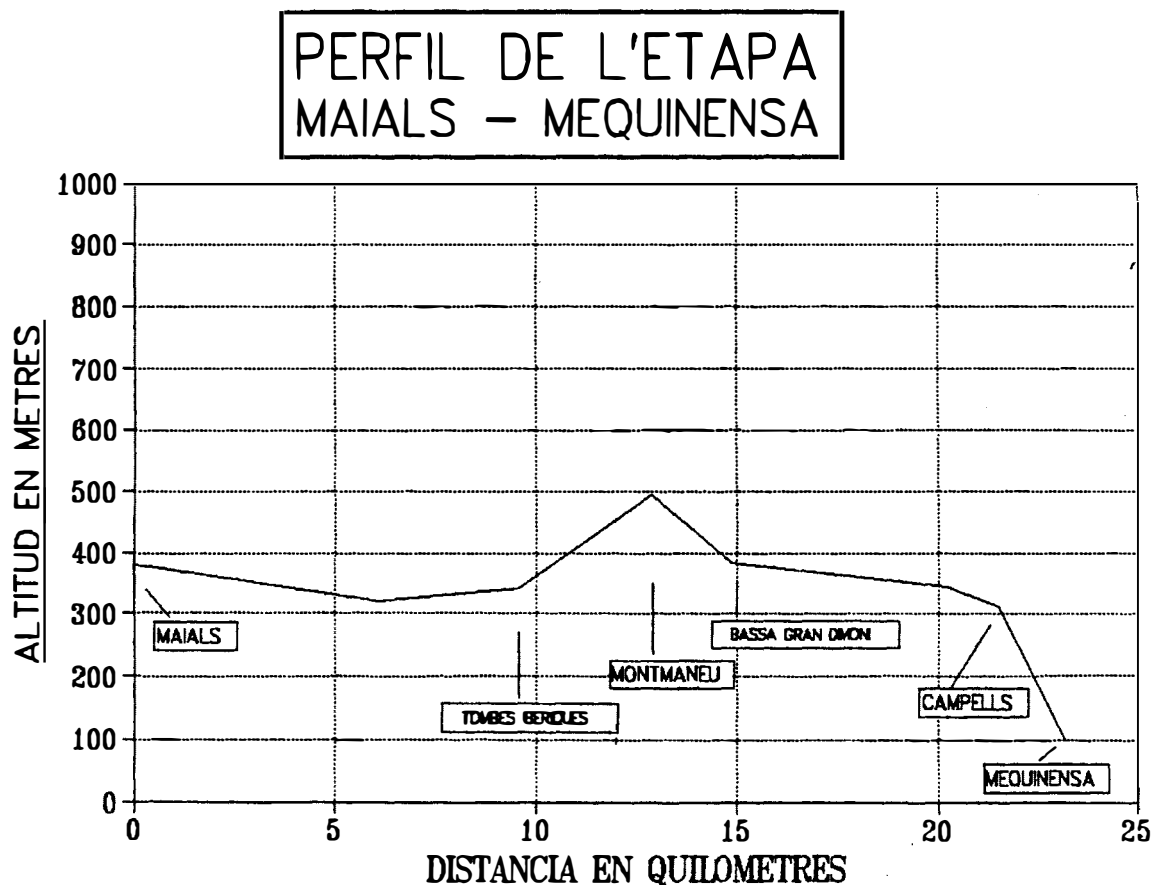
11 de juny de 1995

A.E.TALAIA-secció de senders

pàgina núm. 2

Fi del curs. Fi del cicle.

En aquesta etapa, acabem el curs 1994-95 i el cicle de l'Anoia al Baix Cinca. Serà una llarga caminada que ens portarà a pujar el cim del Montmaneu, des del qual podrem contemplar una magnífica panoràmica. Després passarem per l'altiplà que rodeja els cingles de la depressió de l'Ebre on podrem contemplar les aigües tranquil·les de l'embassament de Riba-roja, les muntanyes de terra de les mines de carbó i el castell i el poble de Mequinensa, ja en terres aragoneses.

DESCRIPCIÓ DEL RECORREGUT

<u>parcial</u>	<u>HORARI</u> <u>total</u>	<u>QUILÒMETRES</u>
----------------	-------------------------------	--------------------

0,00	0,00	0,000
------	------	-------

Iniciem la caminada, enfilant el carrer del Sindicat, després girem cap a la dreta pel carrer Barceloneta, abandonem aquests carrers passant pel davant de la façana principal de l'església i a continuació agafem el carrer del Vall, que ens portarà cap a la sortida del poble. En aquest carrer veurem cases molt antigues, ho delaten les seves façanes i els portals amb escuts.

0,07	0,07	-
------	------	---

Sortim de Maials pel camí de la granja d'Escarp, actualment és una pista engravada; aviat queda a la banda esquerra, una masia i una gran bassa per a abeurar el bestiar.

0,06	0,13	0,450
------	------	-------

Creuem la carretera enquitranada que va a Almatret. Continuem recte, on hi ha un cartell indicador que diu, granja d'Escarp 14. Davant nostre veiem el con característic del Montmaneu, per on hem de passar.

1,08	1,21	5,750
------	------	-------

Deixem la pista engravada per un camí cap a l'esquerra. Camí de carro, que primer va paral·lel, per després anar separant-se. Camí antic, vorejat de lloses de pedres en alguns trams, aviat queda a l'esquerra una masia abandonada.

0,06	1,27	6,100
------	------	-------

Bifurcació pel costat d'una masia. Anem cap a la dreta, recte cap a la silueta cònica del Montmaneu, en alguns trams el sòl del camí és de lloses de pedra, on podem veure les roderes desgastades dels carruatges.

0,03	1,30	-
------	------	---

Masia a la dreta del camí.

topoguia

11 de juny de 1995

A.E.TALAIA-secció de senders

pàgina núm. 4

0,15 1,45 7,300

Masia a l'esquerra, amb una bassa al seu costat. El camí gira cap a la dreta.

0,05 1,50 7,650

Gran pista engravada, la seguim cap a l'esquerra, planers; a fi de rodejar uns monticles que tenim al davant.

0,15 2,05 8,650

Deixem la pista ampla i pugem cap a la dreta, pels primers contraforts del Montmaneu.

0,14 2,19 9,550

A la dreta del camí, hi ha uns cercles de pedra, segurament tombes ibèriques. També n'hi han sobre el turó que tenim a la dreta. Aviat deixem a l'altre banda, el camí d'accés a una masia propera.

0,05 2,24 9,580

Cruïlla. Anem pel camí de l'esquerra pujant en direcció oest. Uns cent metres més endavant el camí bifurca. Anem pel camí de la dreta, pujant, anirem a passar per la banda sud d'un turó cònic, com un Montmaneu en miniatura.

0,11 2,35 10,300

Després d'una gran bassa tapada, a la dreta, i d'uns 50 metres abans d'arribar a una masia, el camí gira en angle recte cap a l'esquerra per un pla conreat.

0,04 2,39 10.550

Som davant d'una caseta de pagès, girem a l'esquerra baixant un xic de cara a un contrafort del Montmaneu; en ésser al seu peu anem cap a la dreta (nord), baixant suaument pel vessant de l'esmentat contrafort.

topoguia

11 de juny de 1995

A.E.TALAIA-secció de senders

pàgina núm. 5

0,06 2,45 10,930

En arribar a una fondalada conreada d'ametllers, l'hem de seguir aigües amunt, per la nostra esquerra.

0,06 2,51 11,230

Quan veiem el tallat d'un camí a l'altra banda de la coma, hem de creuar el conreu i pujar cap aquest camí esmentat.

0,04 2,55 11,460

Final dels conreus, el camí ample gira enfilant-se cap a l'esquerra, el deixem i pugem cap a la dreta per un corriol.

0,03 2,58 11,600

Fem cap a un llogar que baixa en direcció nord, anem cap a l'esquerra per un sender que planeja pel vessant obac del Montmaneu.

0,04 3,02 11,800

Passem per un torrent que baixa del cim, anem pujant lleugerament pel vessant solà de la barrancada, arribats al llogar trobarem un sender més fressat que seguirem cap el nord-oest de cara a una torre metàl·lica d'alta tensió.

0,10 3,12 12,200

Som al peu de l'esmentada torre, seguim el corriol amunt de cara a la collada que veiem a la dreta, on hi ha una altra torre d'alta tensió.

0,10 3,22 12,650

Passem a tocar la torre d'alta tensió. Seguim pista amunt.

0,04 3,26 12,850

Collada nord-oest del Montmaneu, a l'esquerra hi ha el camí que puja al cim. Aconsellem fer la fàcil pujada (aprox. 7 minuts) per tal d'admirar la inigualable panoràmica des de 495 metres d'altitud sobre les planúries de l'aiguabarreig dels rius Segre i Cinca. Mequinensa i el riu Ebre cap al sud-oest i l'embassament de Riba-roja al sud. Sembla que fou aquest cim el lloc des d'on, el 2 d'agost de l'any 39 a.de C., Juli Cèsar va dirigir la batalla que cita als seus "comentaris" contra dues legions romanes d'Afronio i Petreyo (lloctinents del seu enemic Pompeu), a les quals va obligar a retre's pressoneres sense entrar en combat, enviant emissaris per situar les seves tropes per tal d'impedir la fugida de l'enemic pel pont d'Octogesà (Mequinensa).

Des d'aquest punt anirem cap a l'oest baixant per una pista molt més fressada que la que havíem seguit fins ara.

topoguia

11 de juny de 1995

A.E.TALAIA-secció de senders

pàgina núm. 6

0,09 3,35 13,400

Camí més important travessar, el seguim cap a la dreta. Uns 100 metres més endavant trobem una cruïlla, cal anar cap a la dreta.

0,05 3,40 -

Cruïlla, anem cap a l'esquerra.

0,08 3,56 14,850

La bassa del Gran Dimoni, situada a la dreta del camí; la bassa del Gran Dimoni, que assenyalen tots els mapes, no la vam trobar fins que no vam obrir la cisterna i vam contemplar les seves parets de pedres quadrangulars com les construccions romanes. Una altra fita del pas de l'antic camí romà. Poc més enllà hi ha dues cases de nova construcció, nosaltres hem de continuar rectes pel camí ample.

És curiós que els pobles medievals, posseïdors d'una tècnica constructora molt pobra, quan trobaven construccions que ells eren incapaços de realitzar les atribuïen al poder del dimoni. Hem passat pel Pont del Diable (l'aqüeducte de Tarragona), aquesta bassa del Gran Dimoni, i aviat trobarem, després de Mequinesa, la Calçada del Diable, antiga via romana.

0,05 4,01 -

Casa a la dreta del camí, construïda en blocs i teulada d'uralita i amb un cobert a l'esquerra, que pot servir d'aixopluc.

0,08 4,09 -

Casa a la dreta del camí, hi ha pintades les barres catalanes a la porta de la cisterna.

0,02 4,11 -

Caseta a l'esquerra del camí, seguim caminant per un altiplà que contorneja els cingles de la depressió de l'Ebre.

0,13 4,24 17,800

En arribar davant d'una caseta amb un cobert d'uralita, el GR gira cap a la dreta. Continuem per l'altiplà, si guaitem cap a l'esquerra es veu la fondalada de la depressió de l'Ebre. Uns 300 metres més endavant ens queda una caseta de totxanes a la dreta del camí, tot seguit el camí bifurca, cal anar cap a l'esquerra, creuant l'altiplà; aviat passarem per la vora del cingle que domina la vall del riu Ebre, ara convertit en l'allargassat embassament de la presa de Riba-roja.

0,31 4,55 20,200

Casota metàl·lica amb portes, finestres i xemeneies de ferro, al seu davant hi ha un gran pi, que voreja l'altiplà, el camí va seguint pel mig d'un sembrat marcat amb unes roderes i seguint la vora del cingle.

topoguia

11 de juny de 1995

A.E.TALAIA-secció de senders

pàgina núm. 7

0,09 5,04 20,900

Caseta a l'esquerra del camí, als pocs metres, un pi centenari enganxat a la paret del cingle que voreja l'altiplà. Des de la seva acollidora ombra la panoràmica sobre la vall de l'Ebre és molt bonica.

0,08 5,12 21,500

Passem a tocar una caseta a l'esquerra del camí, immediatament deixem el camí ampla i agafem un corriol que se'n va cap a l'esquerra. A uns 70 metres després de planejar, el corriol s'enfonsa cap a la barrancada de l'esquerra. Veiem Mequinensa als nostres peus.

0.11 5,23 22,050

Al final de la forta baixada, passem a prop d'un gran diposit d'aigua cobert amb uralita, i construït per a regar uns terrenys. Des d'aquí agafem el camí que baixa recte de cara a Mequinensa. Més endavant ens unim al camí d'accés, a l'esmentat dipòsit, i més endavant el camí és encimentat.

0.05 5,28 22,450

Edifici a la dreta del camí, poc després quan el camí gira cap a l'esquerra, el deixem per un sender cap a la dreta, fins a trobar un camí carreter que seguirem cap a la dreta, aviat el deixarem per un que va cap a l'esquerra, baixant de cara el riu, vorejant els pals de ferro de la tanca d'una gran fàbrica que tenim a l'esquerra.

0,03 5,31 22,700

Som a la vora del riu Cinca, millor dit, de l'embassament de Riba-roja, entrem a la pista enquitranada que, cap a la dreta, ens portaria a la granja d'Escarp, tot vorejant l'aigua. El GR 65-5 entra pel llarg i estret pont que creua l'embassament. **Precaució amb els cotxes i camions que hi circulen, ja que no hi ha vorera per als vianants.**

0,06 5,37 23,200

Carretera a l'altra banda del pont, anem cap a la dreta, passem pel costat del camp de fútbol i entrem al poble nou de Mequinensa. El poble primitiu fou cobert, en part, per les aigües de l'embassament de Riba-roja, que queda cap a la banda esquerra, on es poden veure les ruïnes de les cases de la part alta del poble antic. Ja estem en terres aragoneses, concretament a la província de Saragossa, encara que la parla habitual dels seus habitants sigui el català, com en tants altres pobles de la franja de ponent.

El Baix Cinca

La comarca del Baix Cinca havia format part fins al segle XIV del Principat de Catalunya i després del decret de Nova Planta, va ser administrativament, de l'Aragó i des del 1833 es troba dividida entre les províncies d'Osca i de Saragossa, cosa que no és cap obstacle perquè es pugui considerar, pel seu parlar i per les seves arrels, històricament i lingüísticament catalana.

Està situada estratègicament a l'aiguabarreig dels tres rius de més cabal dels Països Catalans, l'Ebre, el Cinca i el Segre que hi conflueixen. En aquests rius hi hagué antigament, un fort intercanvi comercial vers Tortosa.

El relleu principal de la comarca està constituït per fragments de valls, unes darrera les altres, i la seva població està concentrada a la vall del Cinca, enmig d'hortes regades per canals i sèquies d'aquest riu i pels canals de Saidí, d'Aragó i de Catalunya.

El clima que és de caràcter mediterrani continental, es fa cada vegada més àrid a mesura que ens endinsem cap a la part central. Les temperatures presenten forts contrastos. La combinació de temperatures i precipitacions escasses fan que les plantes s'hagin d'enfrontar a un dèficit d'humitat i això fa, que l'agricultura, si no és de regadiu

rendeixen poc.

Així doncs, les pastures i erms, terres de secà, la garriga i els matolls, són un 75 % del territori, mentre que el regadiu, l'horta i els arbres fruiters, en són la resta. La figuera era l'arbre característic fa uns 30 anys, avui pràcticament ha desaparegut.

Antany, l'extracció de minerals havia estat una activitat important; avui, ha quedat reduïda a unes poques mines, però industrialment, s'ha compensat, per la generació d'energia hidroelèctrica en la moderna resclosa de Mequinensa d'Enher, que produeix des de 1963 uns 770 milions de kWh aproximadament. Una altra activitat són les bòviles.

La població viu agrupada en cinc municipis, però sobretot a Fraga i a Mequinensa.

El fet històric ha fet del Baix Cinca una comarca de destí incert, tant en política civil com eclesiàstica, a l'ésser una comarca fronterera entre Catalunya i l'Aragó.

***Les xiquetes de Vilella,
a la llum diuen candil,
a la finestra, ventana,
i al julivert, perejil.***

les dades

Superfície: 960 km²

Població (1981): 17.200 hab.

Densitat de població: 17,9 hab./km²

Municipis: 5

Capital : Fraga (11.000 hab.)

Altres ciutats importants :

Mequinensa, Saidí, Torrent de Cinca, Vilella de Cinca.

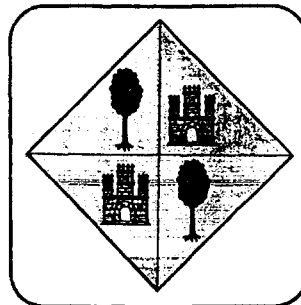
els pobles

11 de juny de 1995

A.E.TALAIA-secció de senders

pàgina núm. 9

Mequinensa

És el segon municipi en extensió de la comarca, 300 km², i el segon també en importància històrica, després de Fraga. Té el centre històric del terme en la confluència de l'Ebre amb el Segre i s'estén sobretot a la dreta de l'Ebre.

El sector de Mequinensa, davant el desguàs del Segre a l'Ebre, té les seves terrasses i turons encaixats en les capes d'oligocè i formen el *cañón* de Mequinensa, amb les seves plataformes tabulars, d'una altitud d'uns 400 m i aparença espectacular. Hi davalla l'Ebre, descrivint meandres entre els altiplans graonats de la *serra de Faió* i de la *serra de Mequinensa*, que ofereixen paisatges impressionants en l'espai situat entre ambdós rius, que tenen el mirador excepcional en l'important i restaurat castell de Mequinensa, d'origen àrab, que s'aixeca sobre l'esmentada vila.

Lleida és el vertader centre d'atracció de Mequinensa i les comunicacions regulars són amb aquesta ciutat, que actua de fet com a cap comarcal. Fraga és, en tot cas, un cap secundari. La moderna autopista, amb la seva sortida entre Torrent de Cinca i Fraga, ha acostat recentment molt més Mequinensa a la ciutat del Segre. Un modern pont permet també una ràpida comunicació amb la Granja d'Escarp i la ribera esquerra del Segre.

Actualment l'economia de la vila es basa en l'agricultura -gairebé tota de secà, encara que es treballa actualment en projectes de transformació en regadiu de més de 500 ha-.

Les mines de lignit són explotades avui amb sistemes moderns, molt diferents dels que van desaparèixer en construir-se el pantà; son explotades en gran part amb mà d'obra de Mequinensa, però no es troben situades en el terme de Mequinensa, sinó dintre dels municipis segrianencs de la Granja d'Escarp i d'Altramet.

El **pantà de Mequinensa**, construït entre el 1957 i el 1964, va suposar un embassament del riu d'uns 110 km de llargada, amb una capacitat de 1.530 milions de m³; la resclosa té 80 m d'alçària, una potència instal·lada de 324 kW/A i una producció mitjana de 770 milions kWh. Començà a funcionar el 1964, i el 1972 donava feina a 170 treballadors.

Mequinensa, des dels temps de l'humanisme i del renaixement, ha estat identificada com l'*Octogesa* citada als *Comentarios* de Juli Cesar. El nom actual li fou donat durant la dominació sarraïna. Segons l'arabista Asín Palacios, Mequinensa ve de l'àrab *Miknàsa*, que vol dir 'granera', còpia de l'actual Mequinès del Marroc, que en llengua àrab és Miknà.

Mequinensa, com Fraga i Lleida, caigué en poder dels moros entre els anys 714-719. Dins la frontera superior, formà part de l'*arnal* o districte de Lleida, que anava de l'Ebre als altiplans de la Segarra i serra la Llena, més o menys el territori de l'antiga Ilerda.

els pobles

11 de juny de 1995

A.E.TALAIA-secció de senders

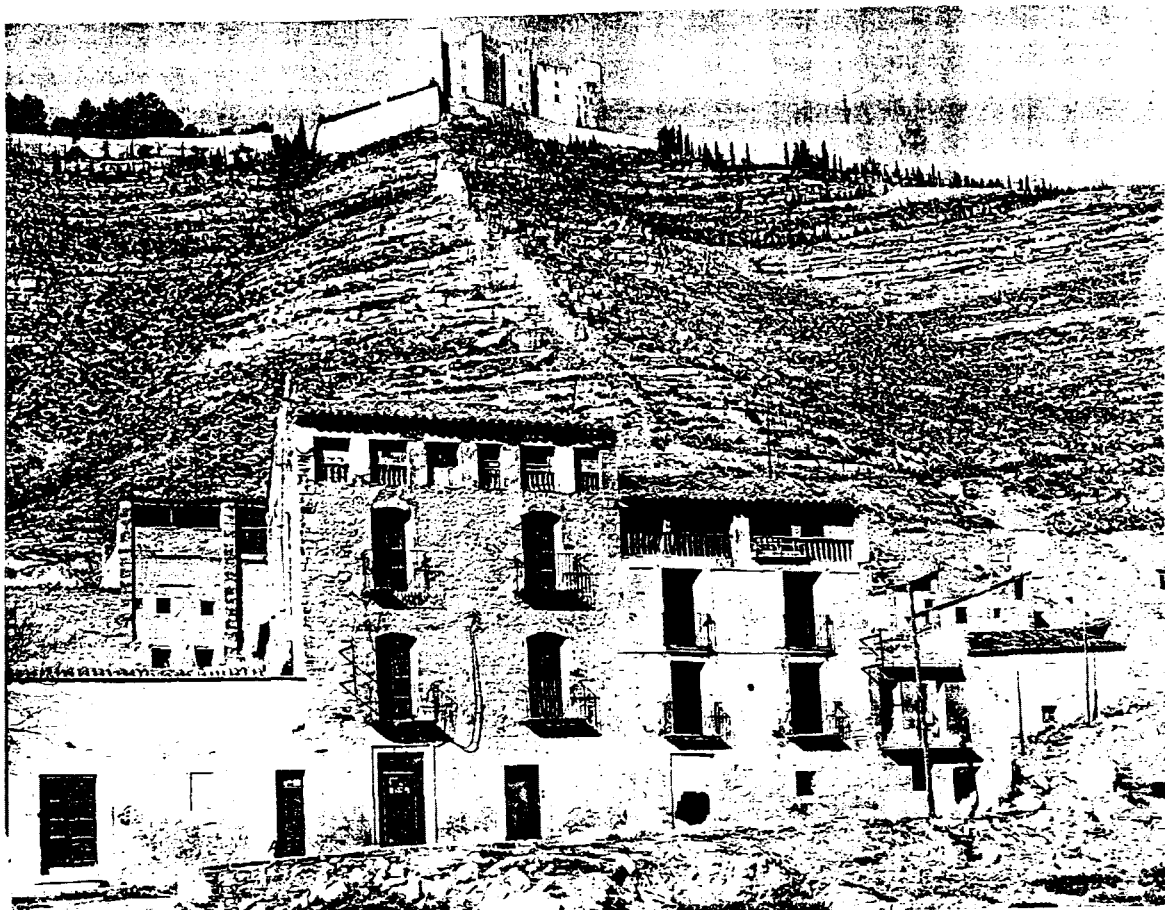
pàgina núm. 10

El castell de Mequinensa degué ser molt important durant els quatre segles de domini àrab. La gran fortalesa vigilava el tràfic fluvial de l'Ebre, així com també els camins del regne de València, ruta que des de l'època íbero-romana unia tribus germanes dels ilergets i ilercavons, i que facilità la invasió dels almoràvits a la darrerria del segle XI. Fou sempre un bastió inexpugnable que retardà la conquesta cristiana.

El primer intent d'expugnació de Mequinensa (1133) per Alfonsel Bataller semblà cosa fàcil. El capitost aragonès hi entrà sense gairebé lluitar, però els almoràvits reconqueriren la vila l'any següent. I no va ser guanyada definitivament fins el 24 d'octubre de 1149 per l'exèrcit catalano-aragonès, en el mateix dia que caigueren Fraga i Lleida. Els caps conqueridors de Mequinensa majoritàriament eren aragonesos, raó per la qual la vila rebé el fur de Saragossa.

Quasi tres-cents anys després, a les piles de la seu de Lleida els moros de Mequinensa acudiren en massa, puix que era la vila de la comarca més islamitzada i les pressions foren més intenses per part del poder civil i eclesiàstic, ja que com se sap els moros mequinensans, tot i la feble cristianització de 1610, a instàncies dels seus senyors, preferiren de romandre a la terra dels seus avantpassats que no partir cap a l'Àfrica.

Durant la invasió napoleònica el general Suchet (1810), conquerí d'una vegada Mequinensa, Fraga i Lleida. És per això que el nom de Mequinensa, que fou conquerida després d'una batalla que li facilità la conquesta de tot el Baix Cinca i el Segrià, figura en l'Arc de Triomf de la plaça de l'Etoile de París com una de les grans victòries de Napoleó.

els pobles

11 de juny de 1995

A.E.TALAIA-secció de senders

pàgina núm. 11

L'antiga *vila* de **Mequinensa** era a 70 metres d'altitud i fou pràcticament abandonada al començament dels anys setanta per tal com es veia afectada per la cua del **pantà de Riba-roja**, després d'una lluita de gairebé quinze anys mantinguda pel veïnat en defensa de la supervivència de la vila i els seus avantpassats. Amb el seu abandonament forçat, ha caigut el vell temple parroquial de **Santa Maria**, d'estil neoclàssic, construït entre els anys 1803 i 1808, s'han enfonsat els típics emporxats de la **plaça de la vila** i s'han perdut igualment els típics carrers llargs, estrets i tortuosos, d'habitatges atapeïts i densos, semblants a l'antic Canyeret de Lleida o el Cegonyer de Fraga, que ofereixen el mateix aspecte que una medina qualsevol del Magrib, adormida al peu de l'aspra serreta de murs antics, amb vestigis de calçades que segueien els carrers de Saragossa i de la Barca, on hi havia l'antic embarcador per al pas de l'Ebre. A sobre de la vila, a 170 m d'altitud, s'hi dreça ferreny, l'antic **castell àrab de Mequinensa**, reconstruït pels Montcada al segle XIV i restaurat fa pocs anys per l'ENHER.

La nova *vila* de **Mequinensa** fou construïda entre els anys 1969 i finals del 1972. En total es van edificar 600 cases, 150 de les quals aixecades per l'ENHER i les 450 restants per la Cooperativa d'Habitatges Santa Agatòclia. A fi d'atendre la demanda de nous habitatges es constituï posteriorment la Cooperativa Pablo Iglesias, la qual ha construït 115 cases més.

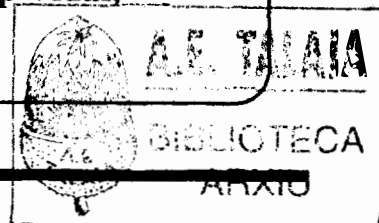
El centre de la vila nova és la plaça on hi ha l'*església parroquial* de la **Mare de Déu dels Àngels** i la *casa de la vila*; els edificis són de totxo i rajola, els carrers rectes i ben pavimentats, naturalment sense la personalitat del'antiga vila, talment una polida urbanització per a passar-hi els caps de setmana o un raval de ciutat industrialitzada.

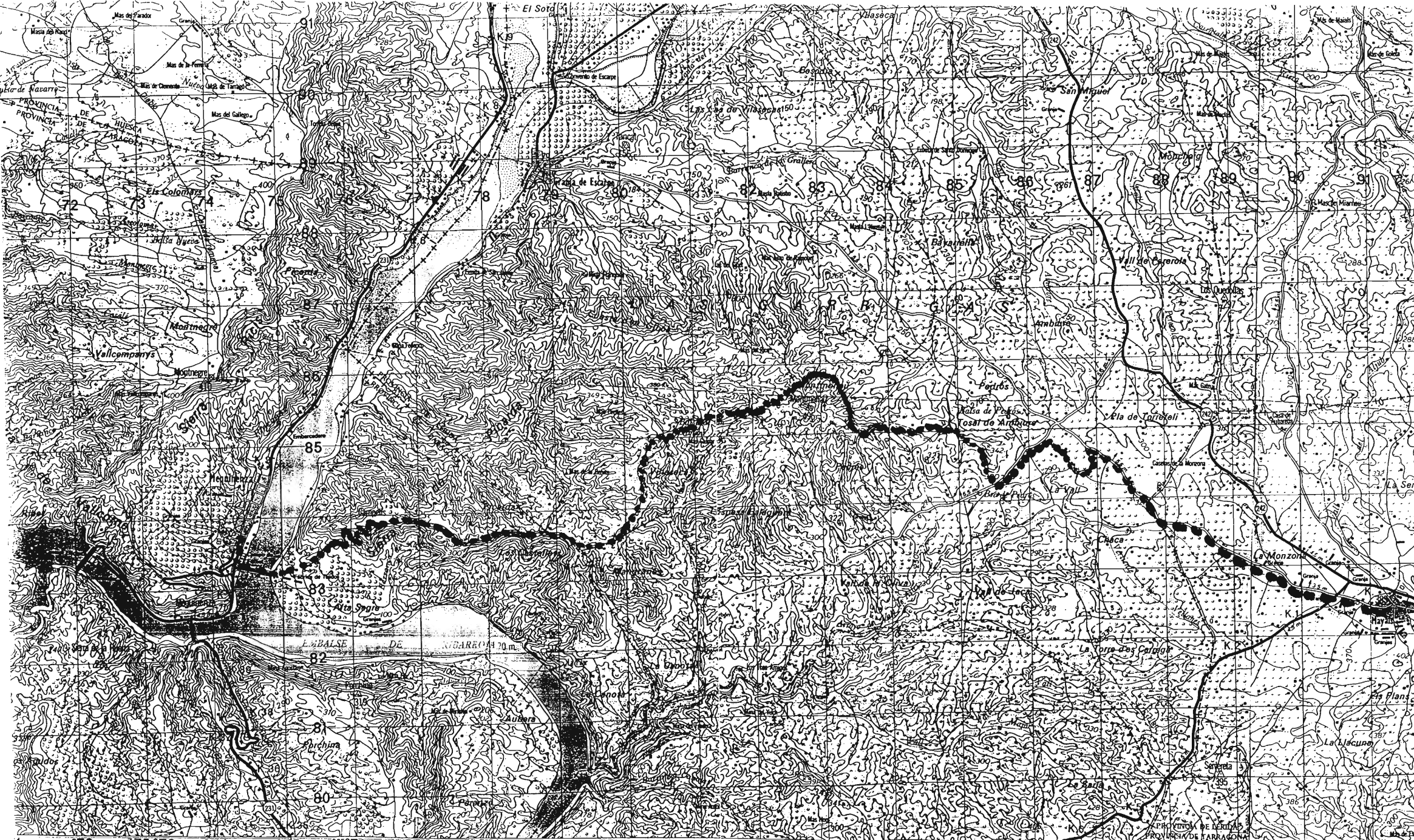
Bibliografia :

- ** Gran Geografia Comarcal de Catalunya, de la Fundació Enciclopèdia Catalana.
- ** Geografia Comarcal de Catalunya, de J.M. Panadera, Joan Soler, Anna Duran.
- ** Topoguaia GR 65
- ** Opuscle Comarcal de la Generalitat .

Recopilació i correcció :

**Ketty Vinyals, Vicky Florenciano, Jani Ferrer, Josep Vidal,
Ramón Casas i Carles Gómez.**

1

272 275 273 274 275 276

93 276 277 280 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291

POBLA DE MASALUCA 27 KM.

ALMATRET 6 KM.

950

FIN